

Historia sztuki

Opis arkuszy egzaminacyjnych

Arkusze egzaminacyjne z historii sztuki zostały opracowane na dwóch poziomach:

- podstawowym – Arkusz I (MHS-P1_1P-132)
- rozszerzonym – Arkusz II (MHS-R1_1P-132).

Arkusz I zawierał 28 zadań, w tym 9 zamkniętych i 19 otwartych. Tematyka zadań egzaminacyjnych obejmowała umiejętności z podstawy programowej. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 100 punktów. Egzamin na tym poziomie trwał 120 minut.

Arkusz II zawierał 14 zadań, w tym 4 zamknięte i 10 otwartych, sprawdzających wiedzę i umiejętności opisane w wymaganiach egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Zdający mógł uzyskać maksymalnie 50 punktów. Egzamin na tym poziomie trwał 180 minut.

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych sprawdzały wiadomości i umiejętności określone w trzech obszarach standardów wymagań egzaminacyjnych:

- Wiadomości i rozumienie
- Korzystanie z informacji
- Tworzenie informacji

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych sprawdzały wiadomości i umiejętności odpowiadające standardom wymagań:

- Wykazania się znajomością faktów i rozumieniem epok, stylów, kierunków i dzieł ikonograficznych oraz chronologii historii sztuki.
- Wykorzystywania i stosowania wiedzy do opisu i analizy zjawisk artystycznych, samodzielnego przedstawiania i oceniania wybranych zagadnień z historii sztuki, formułowania przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej.

Arkusz I – poziom podstawowy

Rozdział I

Najłatwiejsze dla zdających okazały się pytania sprawdzające:

- umiejętność rozpoznania najbardziej charakterystycznych detali architektonicznych,
- znajomość atrybutów greckich bogów,
- umiejętność dokonania analizy porównawczej dzieł malarskich.

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami **4, 16 i 21b**.

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności

Zadanie 16. (2 pkt)

Przyporządkuj postaciom z mitologii antycznej właściwe im atrybuty wybrane spośród podanych.

Puszka, sowa, winorośl, skóra lwa, łabędź, skrzydła u nóg, byk

- A. Atena .....
- B. Europa .....
- C. Herkules.....
- D. Hermes.....
- E. Pandora.....

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość atrybutów greckich bogów (standard I 3.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,70

Poprawna odpowiedź:

A. sowa, B. byk, C. skóra lwa, D. skrzydła u nóg, E. puszka

Komentarz:

Ten typ zadania co roku pojawia się w arkuszu egzaminacyjnym. Maturzyści nie mają większych kłopotów z dopasowaniem atrybutów do greckich i rzymskich bogów, gdyż umiejętności te ćwiczą także na lekcjach języka polskiego. Znacznie mniej znana jest abiturientom historia starożytnego Rzymu, co widać na przykładzie zadania 25.

Zadanie 21 b. (6 pkt)

W zadaniu umieszczono reprodukcje obrazów: *Pani de Sonnes* J.A.D Ingesa oraz *Odwiłż twarzy* S.I. Witkiewicza.

Porównaj przedstawione obrazy. Podaj po trzy cechy formalne dzieł. Uwzględnij:

- kompozycję,
- kolorystykę,
- światłocień.

Sprawdzane umiejętności:

Opisanie, analiza i porównanie dzieł sztuki (standard III 1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,74

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Obraz A: J. A. D. Ingres, *Pani de Senonnes*

kompozycja:

- zamknięta
- jednopostaciowa
- poza 3/4 / twarz ukazana „en face”
- centralna
- statyczna
- równowaga kierunków pionowych, poziomych i subtelnych skosów
- dwuplanowa/przestrzenna

kolorystyka:

- zawężona gama barwna
- dominacja barw ciepłych
- przeważają barwy: ciemna czerwień, żółty ze złotym blaskiem, różne odcienie brązu
- kolory nasycone,
- koloryt lokalny
- kontrasty walorowe

światłocień:

- miękki (delikatny) modelunek
- źródło światła niewidoczne / zewnętrzne
- źródło światła nieokreślone / prawdopodobnie sztuczne
- światło pada z prawej strony / lekki cień kładzie się na policzku modelki z lewej strony obrazu
- widoczne bliki świetlne
- konsekwentny modelunek światłocieniowy

Obraz B: St. I. Witkiewicz, *Odwilż twarzy*kompozycja:

- otwarta
- jednopostaciowa
- twarz modelki w bardzo bliskim kadrze
- dynamiczna
- liczne linie diagonalne i łuki
- asymetria
- tekst odautorski stanowi integralny element kompozycji
- jednoplanowa (płaska)

 kolorystyka:

- dominacja barw ciepłych
- przeważają barwy żółte, pomarańczowe i brązowe
- akcenty barwne stanowią plamy czerwieni i bieli
- kolory nasycone – widoczny jest kolor podobrazia

światłocień:

- światło nieokreślone
- zawarte w barwie (np. białej) / plama jest syntezą światła i koloru
- brak tradycyjnego modelunku światłocieniowego
- światłocień umowny
- źródło światła niewidoczne (zewnętrzne)

Komentarz:

Choć całe zadanie znalazło się wśród umiarkowanie trudnych (współczynnik łatwości: 0,66), to cieszy fakt, iż krótka analiza porównawcza nie sprawiła kłopotu nawet tym maturzystom, którzy nie potrafili określić epoki, w których powstały oba dzieła. Są to podstawowe umiejętności, zdobywane na lekcjach wiedzy o kulturze i historii sztuki.

Zdający nie potrafili rozpoznać stylu, w jakim stworzono oba obrazy. Obraz Ingresa zaliczano do romantyzmu, realizmu lub naturalizmu, zaś dzieło Witkacego kojarzono z impresjonizmem, abstrakcją lub kubizmem.

Rozdział II

Umiejętności, które okazały się umiarkowanie trudne dla zdających:

- znajomość przedstawionego dzieła sztuki i techniki, w której zostało wykonane (zadanie 6 i 8)
- znajomość elementów dzieła architektury (zad.7)
- znajomość wskazanych dzieł sztuki oraz określenie ich funkcji (zad.9)
- znajomość twórczości wskazanego artysty (zad.10 i 28)
- znajomość miejsc eksponowania dzieł sztuki (zad.11)

- identyfikowanie tematu przedstawionego dzieła (zad.14)
- znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (zad.15)
- opisanie i analiza formy dzieła architektury (zad 18)
- znajomość stylów i kierunków w sztuce (zad. 19)
- zidentyfikowanie artysty na podstawie jego wypowiedzi i zawartej w niej myśli estetycznej (zad 20)
- znajomość tematów ikonograficznych (zad.25)

Przykładową ilustracją tych problemów mogą być zadania: **8, 14 i 18**

Zadanie 8 (5 pkt)

W zadaniu pojawiły się barwne reprodukcje fragmentów dzieł malarzy polskich: Władysława Podkowińskiego, Józefa Mehoffera i Stanisława Wyspiańskiego.

Poniżej przedstawiono fragmenty dzieł. Rozpoznaj te, które z nich są autorstwa Stanisława Wyspiańskiego i wykonaj polecenia.

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość przedstawionych dzieł sztuki (I 1.b.1) i techniki, w której zostały wykonane (I 2.a.1)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,52
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:
<p>a) Poprawna odpowiedź: B. Autoportret D. Macierzyństwo E. Śpiący Staś</p> <p>b) Pastel Połączenie rysunkowości (linearyzmu) z malarstwą / miękko przenikające się kolory / różnorodność nasilenia barw / łatwość ścierania i osypywania (nie trwałość) / brak możliwości łączenia barw na palecie.</p>
<p>Komentarz: Zgodnie z poleceniem maturzysty miał się wykazać wiedzą o twórczości jednego z najbardziej znanych polskich artystów, jak i znajomością techniki pastelu, w której zostały wykonane dzieła. Zdający najczęściej bezbłędnie rozpoznawali autoportret artysty, natomiast nie znali tytułów pozostałych dzieł. Pojawiały się więc zamiast <i>Macierzyństwa: Pora karmienia, Matka Boska z Dzieciątkiem, Matka karmiąca</i>, a zamiast: <i>Śpiącego Stasia – Śpiące dziecko</i> czy <i>Śpiący Jaś</i>. Definicje pastelu były często nieprecyzyjne lub błędne.</p>

Zadanie 14. (2pkt)

W zadaniu umieszczono barwną reprodukcję obrazu Jerzego Krawczyka *Przesyłka bez wartości*.

Do jakiego wydarzenia historycznego nawiązuje obraz Jerzego Krawczyka *Przesyłka bez wartości* ? Przyjrzyj się poniższej reprodukcji i wyjaśnij metaforyczny sens dzieła.

Sprawdzane umiejętności:
Identyfikowanie tematu przedstawionego dzieła (standard II 2.2)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,69
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:
Obraz nawiązuje do wydarzeń II wojny światowej / prześladowań ludności krajów okupowanych przez III Rzeszę / wywozów ludności żydowskiej do wybudowanych przez hitlerowców obozów koncentracyjnych. Obraz w metaforyczny sposób ukazuje przedmiotowy stosunek okupanta do istot ludzkich (reifikację człowieka w czasach wojny) / tragiczny los Żydów skazanych na całkowitą zagładę / nalepki (np. odwrócony parasol zwalniający z ochrony przed deszczem) są metaforą sposobu traktowania więźniów podczas transportu do obozów.
Komentarz:
Maturzyści dość dobrze poradzili sobie z rozpoznaniem i interpretacją sensu obrazu Jerzego Krawczyka.
W niektórych pracach brakowało jednak wyraźnych odniesień do drugiej wojny światowej i Holokaustu, dlatego też pojawiały się błędy w interpretacji: „ <i>Strajk robotników, ogólne niezadowolenie, protest przeciw wykorzystaniu jako siły roboczej</i> ”, „ <i>Starsi mężczyźni. Starość jako bezwartościowy etap życia</i> ”

Zadanie 18 (10 pkt)

W zadaniu wykorzystano model bryły, fotografię wnętrza oraz plan kościoła w Hildesheim.

Na podstawie rysunków i fotografii wykonaj polecenia:

- Opisz plan i układ przestrzenny budowli podając 5 cech. (5 pkt)
- Opisz bryłę i dekorację budowli, podając 5 cech. (5 pkt)

Sprawdzane umiejętności:
Opisanie i analiza formy dzieła architektury (standard II 4.1)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
a). 0,66 ; b). 0,69
Przykłady poprawnych odpowiedzi:
a) – bazylika / układ przestrzenny bazylikowy – plan podłużny

- trójnawowy / nawa główna i dwie nawy boczne
- założenie dwuchórowe
- dwa transepty / dwutranseptowy / dwie nawy poprzeczne
- dwie wieże na planie kwadratu na skrzyżowaniu transeptów z nawą główną
- trzy absydy od wschodu
- absyda otoczona obejściem od zachodu
- cztery boczne koliste wieżyczki, dostawione do krótszych ramion transeptu, kryją klatki schodowe
- cztery wejścia w ścianach naw bocznych
- krypta pod częścią zachodnią (pod prezbiterium)
- podwyższone prezbiterium (prowadzą do niego schody)

b)

- bryła masywna
- bryła rozczłonkowana
- addycyjność brył / składa się z prostych brył geometrycznych zestawionych ze sobą
- nawa główna wyższa od naw bocznych
- dość szerokie nawy boczne
- nawa główna ma własne światło
- transept równie wysoki jak nawa główna
- nawy oddzielone arkadami (o zmiennym rytmie podpór)
- alternacja podpór / filar, kolumna, kolumna, filar / A-B-B-A / zmienny system podpór
- filary i kolumny wspierają ściany
- płaski strop
- strop polichromowany (motyw malowanych kasetonów)
- nawę główną i transepty kryją dachy dwuspadowe
- nawy boczne kryją dachy pulpitowe / jednospadowe
- czworokątne wieże na skrzyżowaniu naw przykryte dachami namiotowymi
- nad arkadami umiejscowiono niewielkie okna zakończone pełnymi łukami
- we wnętrzu dominują białe płaszczyzny ścian
- łuk tęczyowy ozdobiony dwubarwnie (ciemne – jasne pasy / klince) / alternacja kolorów kamienia w łuku tęczyowym
- dekoracja bardzo oszczędna

Komentarz:

Zadanie, polegające na opisie jednej z najczęściej reprodukowanych w arkuszach egzaminacyjnych budowli, okazało się dla części abiturientów dość trudne. Wydaje się, że maturzyści nie dostrzegają różnicy między układem przestrzennym a bryłą budowli, stąd częste zacieranie granicy między częścią „a” i „b” w opisie. Ponadto niektóre odpowiedzi charakteryzuje nieumiejętność identyfikacji elementów i detali architektonicznych (*kasetonowy strop, freski na suficie, strzeliste dachy*), problemy z opisem planu (*plan krzyża łacińskiego*) lub zamieszczane są informacje zbyt ogólne, np.: *dużo łuków*.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że coraz większa liczba abiturientów posiada zadowalającą umiejętność wykorzystywania wiedzy z zakresu architektury w praktyce.

Rozdział III

Najtrudniejsze (trudne) okazały się następujące umiejętności:

- Znajomość przedstawionych dzieł architektury i ich chronologiczne uporządkowanie (zad.1)
- Rozpoznanie tematu przedstawionego dzieła i określenie jego źródła ikonograficznego (zad.2)
- Identyfikowanie dzieł architektury na podstawie ich planów (zad.3)
- Znajomość przedstawionych dzieł sztuki (zad.5 i 26)
- Znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (zad.12)
- Znajomość mecenasów dzieł sztuki i artystów pracujących dla nich (zad.13)
- Identyfikowanie dzieła sztuki na podstawie opisu (zad.17)
- Znajomość stylów dzieł sztuki (zad. 21 A,)
- Znajomość przedstawionych dzieł rzemiosła artystycznego i ich chronologiczne uporządkowanie (zad. 24)
- Znajomość kierunków w sztuce (zad. 27)

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności: 5, 12, 13 i 27

Zadanie 5. (8 pkt)

Rozpoznaj dzieła sztuki. Wpisz we wskazane miejsca:

- tytuł dzieła,
- nazwisko autora,
- czas powstania (wiek),
- miasto, w którym znajduje się zabytek

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość przedstawionych dzieł sztuki (standard I 1.b.1)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
a) 0,30; b) 0,46; c) 0,16 ; d) 0,28
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:
a) A. Ołtarz Mariacki / Ołtarz Zaśnięcia NMP B. kaplica Medyceuszów / Nowa Zakrystia / Mauzoleum Medyceuszów / nagrobek Medyceusza / nagrobek Giuliana Medici C. Bitwa pod Grunwaldem b) A. Wit Stwosz / Wit Stosz B. Buonarroti / Michał Anioł C. Jan Matejko c) A. XV w.

- B. XVI w.
C. XIX w.
d)
A. Kraków
B. Florencja
C. Warszawa

Komentarz:

Zastanawia tak niski wskaźnik łatwości w tym zadaniu, ponieważ polecenie dotyczyło dzieł absolutnie kanonicznych. *Ołtarz Zaśnięcia NMP Wita Stwosza w kościele mariackim* identyfikowano jako *Ołtarz Gandawski* czy *Ołtarz z Isenheim*. *Bitwę pod Grunwaldem* Jana Matejki tytułowano: *Bitwa z krzyżakami* lub mylono z *Panoramą Racławicką* czy *Bitwą pod Samosierrą*. Największą frakcję opuszczeń odnotowano w przypadku dzieła Michała Anioła, którego nie rozpoznawano wcale.

Najwięcej błędnych odpowiedzi zanotowano w punktach c. i d., stąd należy przypuszczać, że zdający nie przyswoili sobie także wiedzy historycznej.

Zadanie 12 (3 pkt)

Wyjaśnij podane terminy:

Kanelowanie

Akant

Metopa

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (I 2.b.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,37

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Kanelowanie – pokrywanie powierzchni kolumny, filara lub pilastra pionowymi, równoległymi względem siebie żłobkami / inaczej żłobkowanie.

Akant – ornament pochodzenia roślinnego / roślina, której stylizowany liść stanowił motyw dekoracyjny w architekturze starożytnej.

Metopa – płyta między tryglifami na fryzie belkowania doryckiego, zdobiona najczęściej płaskorzeźbami (reliefem) / element fryzu doryckiego.

Komentarz:

Zadanie to miało na celu nie tylko sprawdzenie znajomości pojęć, ale i umiejętność ich precyzyjnego definiowania. Zdający, podobnie jak w latach ubiegłych, mieli duże problemy z jego rozwiązaniem. W przypadku kanelowania często nie udzielano odpowiedzi lub podawano błędną, np.: *łączenie różnych materiałów, malowanie i wydrapywanie wzorów, żłobienie w metalu*. Jeśli chodzi o pozostałe terminy – odpowiedzi były zbyt ogólne i nieprecyzyjne (np. *akant: detal w architekturze, element dekoracyjny; metopa: górna część budynku, popularna w starożytnej Grecji, element dekoracyjny, płaski element w architekturze*).

Zadanie 13. (3 pkt)

Rozpoznaj portrety władców. Wpisz we wskazane miejsca nazwiska autorów oraz ich mecenasów. Mecenasów wybierz spośród podanych.

Anna Jagiellonka, Karol V Habsburg, Karol I Stuart, Maria Medycejska

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość mecenasów dzieł sztuki i artystów pracujących dla nich (standard I 1.b.4, II 3.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,39

Poprawna odpowiedź:

- A. a) Tycjan, b) Karol V Habsburg
 B. a) Rubens, b) Maria Medycejska
 C. a) van Dyck, b) Karol I Stuart

Komentarz:

Dla wielu zdających zadanie okazało się trudne. Nie rozpoznawano autorów portretów, a także mylono postaci władców (np. A. *Klarol I Stuart*, B. *Anna Jagiellonka*, C. *Karol V Habsburg*). Świadczy to zarówno o nieznajomości kontekstu historyczno- kulturowego, w którym powstały dzieła sztuki, jak i o nieznajomości pojęcia *mecenatu artystycznego*.

Zadanie 27 (1 pkt)

Rozpoznaj opisany kierunek sztuki XX wieku. Wpisz we wskazane miejsce jego nazwę.

Kierunek w sztuce zapoczątkowany w Stanach Zjednoczonych, osiągnął rozkwit w latach 1970-73. Cechuje go niezwykła wierność w odtwarzaniu wybranych motywów. Jego cechy szczególne:

- wzór stanowi prawie zawsze zdjęcie albo diapozytyw,
- przedmiot obrazowany oddany jest w dziele precyzyjnie, zgodnie z wzorem,
- motywy pochodzą zasadniczo z codziennego życia i otoczenia artysty.

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość kierunków w sztuce (I 1.a.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,31

Poprawna odpowiedź:

Hiperrealizm / realizm fotograficzny

Komentarz:

Dla wielu zdających zadanie okazało się trudne. Jak można się spodziewać, najczęściej błędnie wpisywaną odpowiedzią był: *realizm*. Powodem takiego błędu mogło być nieuważne przeczytanie przez zdających definicji zamieszczonej w zadaniu (*realizm jest kierunkiem dziewiętnastowiecznym o francuskiej proweniencji*), albo nadal brak podstawowej wiedzy na temat kierunków w sztuce XX ubiegłego stulecia.

Arkusz II – poziom rozszerzony

Rozdział I

Najłatwiejsze dla zdających okazały się umiejętności sprawdzające:

- znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (zad.2)
- umiejętność porównania dzieł malarskich pod względem kolorystyki (zad.13b)

Umiejętności te były sprawdzane zadaniami **2 i 13b**.

Zadanie ilustrujące sprawdzaną umiejętność

Zadanie 2. (1 pkt)

Zaznacz właściwe wyjaśnienie terminów:

Churrigueryzm to

- a) pokrywanie naczyń specjalną odmianą emalii.
- b) odmiana dekoracyjnego baroku w hiszpańskiej architekturze i rzeźbie.
- c) jedna z technik dekoracyjnego malarstwa ściennego.

Sztafaż to

- a) zabarwianie odbitek fotograficznych.
- b) zwojowy ornament, składający się z motywów podobnych do zwijanej taśmy.
- c) ożywianie krajobrazów poprzez wprowadzenie grup postaci lub pojedynczych, niewielkich sylwetek.

Plafon to

- a) dekoracyjny sufit lub podniebienia, zdobiony ornamentalnie lub malowidłami.
- b) bogato ukształtowane zwieńczenie wieży.
- c) lekkie wybrzuszenie na wysokości ok. 1/3 trzonu kolumny, stosowane w antycznej i późniejszej architekturze.

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (standard I 2.b.2)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,73

Poprawny zapis rozwiązania:

Churrigueryzm – b)

Sztafaż – c)

Plafon – a)

Komentarz: Zadanie nie sprawiło większych trudności, zwłaszcza, że miało charakter zamknięty i uczniowie mogli typować odpowiedzi drogą eliminacji.

Rozdział II

Umiejętności, które okazały się umiarkowanie trudne dla zdających, to:

- znajomość przedstawionych dzieł sztuki i opisanie ich formy (zad.3)
- znajomość przedstawionych dzieł sztuki oraz określenie ich funkcji (zad. 6)
- znajomość gatunków sztuki i technik sztuk plastycznych (zad. 8)
- znajomość terminologii z zakresu sztuk plastycznych (zad.11 i 14 d)
- porównanie przedstawionych dzieł malarskich pod względem kompozycji, światłocienia i ekspresji; sformułowanie wniosku dotyczącego formy przedstawionych dzieł (zad.13a,c,d,e)

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności

Zadanie 3. (4 pkt)

W zadaniu wykorzystano barwne fotografie rzeźb.

Rozpoznaj przedstawione rzeźby. Wpisz we wskazane miejsca:

- a) nazwę dzieła,
- b) okres w sztuce greckiej, w którym powstało dzieło,
- c) po dwie główne cechy formy dzieła.

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość przedstawionych dzieł sztuki (I 1.b.1) i opisanie ich formy (II 2.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,52

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Dzieło A

- a) Hermes z małym Dionizosem
- b) okres klasyczny/późnoklasyczny
- c) postać ujęta w kontrapoście / kręgosłup wygięty w kształcie litery „s” / idealizacja / wierne oddanie anatomii / mimetyzm / dbałość o szczegół / twarz nie zdradza emocji / zróżnicowanie faktur / kompozycja lekko zdynamizowana / proporcje obliczane matematycznie / kompozycja dwupostaciowa / wykorzystanie podpórki / smukłość postaci / elegancja / asymetria / akt.

Dzieło B

- a) Gal zabijający żonę i popełniający samobójstwo
- b) okres hellenistyczny
- c) kompozycja dwufigurarna / patos / wierne oddanie anatomii / realizm (mimetyzm) / dbałość o szczegół / twarze zdradzają emocje (cierpienie) / zróżnicowanie faktur/ dynamika / przewaga diagonalii / asymetria/ ekspresja / akt.

Dzielo C

- a) Kuros
 b) okres archaiczny
 c) postać sztywna (hieratyzm) / frontalizm / jedna noga lekko wysunięta do przodu / postawa krocząca / ręce opuszczone wzdłuż ciała, dłonie zaciśnięte/ uproszczenie anatomii / dekoracyjne opracowanie włosów / na twarzy uśmiech (archaiczny uśmiech, który nie zdradza prawdziwych emocji) / symetria / wertykalizm / zwarta bryła / statyka / akt.

Komentarz:

Zadanie to okazało się trudne dla maturzystów, którzy nie opanowali umiejętności rozpoznawania i opisu kanonicznych dzieł rzeźbiarskich, a także nie potrafili dostrzec zasadniczych różnic między poszczególnymi okresami w sztuce starożytnej Grecji.

Zauważone błędy to mylnie podawane tytuły dzieł, np.: A: *Apollo i Marsjasz, Parys*, B: *Umierający Gall*, a jeśli chodzi o cechy formy - często występowało określenie: *sztuczna poza, brak ręki, styl mokrych szat* w rzeźbie hellenistycznej.

Fakt, że pojawia się coraz mniej kardynalnych błędów, świadczy o lepszym niż w latach ubiegłych przygotowaniu do opisu dzieł rzeźbiarskich.

Zadanie 6 (2 pkt)

W zadaniu wykorzystano cztery barwne fotografie, przedstawiające następujące budowle: Świątynię grobową Hatszepsut w Deir el Bahari, Bibliotekę św. Marka w Wenecji, Pałac na Wodzie w Warszawie oraz Kaplicę Notre Dame du Haut w Ronchamp.

Rozpoznaj obiekty przedstawione na fotografiach.

- a) Podaj nazwę miejsca, w którym się znajdują.
 b) Napisz, jakie funkcje pełniły lub pełnią.

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość przedstawionych dzieł sztuki oraz określenie ich funkcji (standard I 1.b.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,50

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- A. Deir El Bahari / Teby / Egipt, świątynia / funkcja sakralna / funkcja sepulkralna
 B. Wenecja, biblioteka / funkcja użyteczności publicznej
 C. Warszawa / Łazienki w Warszawie, pałac / miejsce wypoczynku króla / funkcja rezydencjonalna, muzeum
 D. Ronchamp, kaplica / funkcja sakralna

Komentarz:

Jak większość zadań otwartych, tak i to charakteryzuje się dość dużym stopniem trudności. Błędy (niekiedy absurdalne) dotyczyły zarówno umiejscowienia zabytków jak i ich funkcji, np.:

A: a) Giza, Dolina Królów, Dolina Trzech Króli/ b) pałac faraona, siedziba króla

B: a) Forum Romanum, Polska, Poznań, Warszawa / b) Pałac Dożów, funkcja handlowa,

siedziba rządu, parlament,

C:a) Paryż, Wenecja, Londyn

D:a) Norwegia, USA, Anglia, Niemcy, itp./ b) centrum badawcze, uniwersytet, budynek mieszkalny.

Popełniane przez maturzystów błędy świadczą o braku umiejętności łączenia wiedzy z różnych przedmiotów, np.: geografii i historii.

Zadanie 13. (20 pkt)

W zadaniu umieszczono barwne reprodukcje obrazów: *Koncert* Gerarda van Honthorsta oraz *Muzyka* Henri Matisse .

Przeanalizuj formę obrazów A i B według podanych punktów.

A Kompozycja (6 pkt)

Sprawdzane umiejętności:

Porównanie przedstawionych dzieł malarskich pod względem kompozycji (standard II, III)

Wskaźnik łatwości całego zadania dla ogółu zdających:

0,62 (13a: 0,63)

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

Obraz A:

- kształt pola obrazowego – poziomy prostokąt
- kompozycja zamknięta (wszystkie ważne elementy ograniczone są ramą obrazu)
- kompozycja dośrodkowa
- kompozycja dynamiczna
- dominują linie diagonalne
- kształt pola obrazowego zbliżony do kwadratu
- kompozycja otwarta
- obraz jest płaski, (jednoplanowość)
- dominują kierunki wertykalne i diagonalne
- kompozycja dynamiczna
- plany są wyodrębnione
- perspektywa linearna (zbieżna)
- skróty perspektywiczne
- brak wyraźnego centrum
- kompozycja figuralna we wnętrzu
- po lewej jedna postać przeciwstawiona jest trzem postaciom z prawej strony
- kompozycja asymetryczna
- bliski kadr

Obraz B

- kształt pola obrazowego zbliżony do kwadratu
- kompozycja otwarta

- obraz jest płaski, (jednoplanowość)
- dominują kierunki wertykalne i diagonalne
- kompozycja dynamiczna
- plany słabo wyodrębnione
- dominantę kompozycyjną stanowi kobieta w niebieskiej sukni
- brak tradycyjnej perspektywy
- perspektywa kulisowa
- kompozycja dwupostaciowa / postaci kobiece siedzą równolegle do siebie
- postaci ujęte frontalnie
- asymetria
- horror vaccui

Komentarz:

Analiza kompozycji okazała się zadaniem dość trudnym, a wynika z faktu, że zdający nie zawsze rozumieją różnicę między analizą a opisem dzieła.

Przykłady błędnych odpowiedzi: A: *kompozycja otwarta, postaci wykonują czynności, perspektywa powietrzna* (zamiast: *zbieżna*), *horyzont jest mniej więcej w połowie*; B: *brak kompozycji, wszystkie elementy są ucięte, kompozycja pasowa* (zamiast *kulisowa*), *brak horyzontu*. Zdający nie potrafili określić, czy dana kompozycja jest otwarta czy zamknięta, jedno czy wieloplanowa. Nie zauważali licznych kontrastów i napięć kierunkowych. Maturzyści często stosują pewne terminy intuicyjnie, a nie w oparciu o rzetelną wiedzę.

Rozdział III

Najtrudniejsze (trudne) okazały się następujące umiejętności:

- znajomość tematów ikonograficznych (zad.4)
- zidentyfikowanie artysty na podstawie jego wypowiedzi i zawartej w niej myśli estetycznej (zad. 5)
- znajomość przedstawionych dzieł sztuki (zad.7)
- znajomość twórczości wskazanych artystów (zad. 9 i 10)
- znajomość przedstawionego dzieła, rozpoznanie techniki plastycznej i opisanie jego formy (zad.12)
- przedstawienie i ocenianie wybranych zagadnień z zakresu historii sztuki: sformułowanie przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej(zad.14)

Przykładowe zadania ilustrujące sprawdzane umiejętności**Zadanie 4. (1pkt)**

W zadaniu umieszczono reprodukcje grafik: *Salome* Aubreya Beardsleya oraz *Adama i Ewę* Albrechta Duerera.

Kogo przedstawili artyści?

a) Zidentyfikuj postacie lub typy przedstawień.

b) Podaj źródło ikonograficzne dzieł.

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość tematów ikonograficznych (standard I 3)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,43
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:
a) A. Salome z głową Jana Chrzciciela / Salome, B. Adam i Ewa / Grzech pierworodny b) Biblia (Nowy i Stary Testament)
Komentarz: Zadania, których celem jest sprawdzenie wiedzy na temat ikonografii i znajomości motywów biblijnych, od lat okazują się trudne dla większości abiturientów. Pojawiające się typowe błędy (a) <i>Judyta i Holofernes, Prometeusz, Dawid i Goliat</i> , b) <i>Stary Testament, mitologia</i>) świadczą o poważnych brakach nie tylko w wiedzy o kulturze, ale też w nauce języka polskiego i religii.

Zadanie 7. (2 pkt)

W zadaniu umieszczono barwne reprodukcje następujących dzieł: *Praczk* H. Daumiera, *Koły* B. Morrisota, *Zwiastowania* D. G. Rossettiego, *Tahitańskich kobiet na plaży* P. Gauguina oraz *Wolności wiodącej lud na barykady* E. Delacroix.

Rozpoznaj przedstawione obrazy. Wpisz we wskazane miejsca:

- a) nazwiska ich twórców,
b) nazwy kierunków w sztuce lub grup artystycznych, które reprezentują.

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość przedstawionych dzieł sztuki (standard I 1.b.1)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,33
Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:
A. Daumier, realizm B. Morisot, impresjonizm C. Rossetti, prerafaelici / Bractwo Prerafaelitów D. Gauguin, postimpresjonizm E. Delacroix, romantyzm
Komentarz: Zadanie sprawdzające znajomość dziewiętnastowiecznego malarstwa europejskiego okazało się trudne dla zdających. Maturzyści mieli problem zarówno z określeniem stylu dzieł, jaki i z rozpoznaniem ich autorów (błędy, np. A <i>Millet</i> zamiast <i>Daumier</i> ; B <i>Monet, Manet, rokoko</i> ; C <i>renesans, manieryzm</i> ; D <i>Malczewski, realizm</i> ; E. <i>Kaspar Dawid Friedrich</i>).

Zadanie 9. (1pkt)

Spośród wymienionych dzieł Michała Anioła wybierz i podkreśl trzy, które powstały w kręgu mecenatu Medyceuszy.

Mojesz, Jutrzenka, Madonna na schodach, freski na sklepieniu w Kaplicy Sykstyńskiej, *Pieta* z Bazyliki św. Piotra, *Portret Giuliana di Medici* (alegoria życia aktywnego)

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość twórczości wskazanego artysty (standard I 1.b.4)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,33
Poprawny zapis rozwiązania:
Jutrzenka, Madonna na schodach, Portret Giuliana di Medici (alegoria życia aktywnego)
Komentarz:
Aby prawidłowo rozwiązać to zadanie, należało wnikliwie zapoznać się z życiorysem i oevre Michała Anioła - jednego z najwybitniejszych twórców europejskich. Błędne odpowiedzi (najczęściej przypisywano udział Medyceuszy w powstaniu <i>fresków</i> w <i>Kaplicy Sykstyńskiej</i> zamiast <i>Madonny na schodach</i>) świadczą o powierzchownej wiedzy zdających.

Zadanie 10. (1 pkt)

Uzupełnij tabelę. Wpisz obok nazwisk artystów kierunki, z którymi wiąże się ich twórczość. Ich nazwy wybierz spośród podanych.

pop-art, op-art, surrealizm, ekspresjonizm, fowizm, futuryzm, kubizm

Sprawdzane umiejętności:
Znajomość twórczości wskazanych artystów (standard I 1.b.4)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających
0,41
Poprawny zapis rozwiązania:
René Magritte – surrealizm, Victor Vasarely – op-art, Georges Braque – kubizm, Giacomo Balla – futuryzm, Ernst Ludwig Kirchner – ekspresjonizm
Komentarz:
Zadanie okazało się trudne , choć przytoczone nazwiska i style znajdują się od lat w kanonie maturalnym. Niski wskaźnik łatwości tego zadania świadczy o brakach w wiedzy na temat sztuki XX wieku.

Zadanie 12. (2 pkt)**Rozpoznaj przedstawione dzieło. Podaj:**

- a) autora
- b) nazwę dzieła
- c) wiek, w którym powstało
- d) technikę wykonania
- e) dwie główne cechy dzieła

Sprawdzane umiejętności:

Znajomość przedstawionego dzieła (standard I 1.b.1), rozpoznanie techniki plastycznej (standard I 2.a) i opisanie jego formy (standard II 2.1)

Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających

0,33

Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:

- a) Magdalena Abakanowicz / Abakanowicz
- b) Abakan czerwony (abakan)
- c) XX w.
- d) Tkanina artystyczna / tkanina / rzeźba z wykorzystaniem tkaniny / sizal
- e) Kompozycja przestrzenna / abstrakcyjna / ostry element przeciwstawiony jest obłemu kształtowi / bogata faktura / rola barwy czerwonej / formy organiczne / dynamika / duża skala / forma zawieszona w przestrzeni (atektonika).

Komentarz:

W tym zadaniu w punktach *a*, *b* i *c* uczniowie zazwyczaj nie udzielali żadnej odpowiedzi (bardzo duża frakcja opuszczeń), zaś najczęściej udzielana odpowiedź w punkcie *d* i *e* to: *Rzeźba*.

Po raz kolejny okazało się, że maturzyści nie znają twórczości czołowych polskich artystów współczesnych, a także nie rozpoznają nowoczesnych technik artystycznych. Taka sytuacja – nieprzygotowania w stopniu zadowalającym do odbioru sztuki współczesnej – może budzić zaniepokojenie.

Wypracowanie:

Zadanie 14. (10 pkt)

Temat 1. Na czterech wybranych przykładach dzieł (innych niż reprodukowane w arkuszu) scharakteryzuj zjawisko carravagionizmu w malarstwie europejskim.

Temat 2. Na czterech wybranych przykładach dzieł malarskich lub rzeźbiarskich scharakteryzuj sposoby przedstawiania i znaczenie motywów muzycznych w sztuce.

Sprawdzane umiejętności:
Przedstawienie i ocenianie wybranych zagadnień z zakresu historii sztuki; sformułowanie przejrzystej i logicznej wypowiedzi pisemnej (I, II, III)
Wskaźnik łatwości zadania dla ogółu zdających: 0,46
14a: 0,63;   14b: 0,41;   14c: 0,34;   14d: 0,50;   14e: 0,76
<p>Przykładowy poprawny zapis rozwiązania:</p> <p>1. Konstrukcja wypowiedzi Prace wysoko ocenione charakteryzowała właściwa kompozycja: układ trójdzielny, zachowane proporcje między poszczególnymi częściami, logiczny dobór poprawnych merytorycznie argumentów; klarowny wywód.</p> <p>2. Trafność przytoczonych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem (sposób werbalizowania wrażeń wizualnych) W pracach wysoko ocenionych dokonana została poprawna i pełna analiza formalna i treściowa wskazanej w temacie liczby dzieł. Zdający, zgodnie z tematem, przytoczył i omówił konkretne przykłady dzieł, nie popełniając przy tym rażących błędów w pisowni nazwiska autora i tytułu dzieła.</p> <p>3. Znajomość materiału historyczno - artystycznego Zdający wykazał się bardzo dobrą znajomością opisywanego okresu – ukazał ludzi, fakty, wydarzenia, daty, kierunki, style i tendencje oraz ich wpływ na indywidualny styl artysty.</p> <p>4. Terminy i pojęcia W pracach wysoko ocenionych zawarta została poprawna, różnorodna terminologia związana z opisem dzieł architektury i sztuk plastycznych, używana swobodnie we właściwym kontekście.</p> <p>5. Język i styl: Zdający posługuje się językiem komunikatywnym, pozbawionym rażących błędów stylistycznych i <u>ortograficznych</u>.</p> <p>Komentarz:</p> <p>Temat 1: Temat 1. był rzadziej wybierany przez abiturientów. Podstawową trudnością okazało się zapewne niezrozumienie przez zdających pojęcia <i>carravaggionizm</i> (nurt w <u>malarstwie barokowym</u> wprowadzony i rozwinięty przez naśladowców Carravaggia, charakteryzujący się m.in. takimi cechami jak: dynamizm kompozycyjny osiągnięty przez skróty perspektywiczne, tenebryzm, intensywny koloryt, naturalizm w ujęciu postaci). Uwzględnić zatem należało m.in. dzieła carravaggionistów włoskich, utrechckich, niektóre dzieła Rembrandta i Rubensa czy Velazqueza.</p>

Uczniowie jako przykłady często podawali dzieła samego Carravaggia, co jest poważnym błędem merytorycznym.

Poddawali analizie obrazy nie mieszczące się w epoce, w których zauważyć można jedynie pewne cechy stylu tego artysty, jak: kontrast światła i cienia (*Śmierć Marata* J.L.Davida), naturalizm i patos (*Rozstrzelanie powstańców madryckich* F. Goyi i dzieła innych romantyków), ludyczność (*Ostatnia chudoba* A. Kotsisa).

Ponadto niedostateczna wiedza historyczna i brak wyczucia chronologii powodował, że opisywano dzieła artystów renesansowych, np. Michała Anioła czy Leonarda da Vinci. W pracach nisko ocenionych często brakowało pełnej analizy formalnej i/lub analizy treści dzieł, a najczęstszym błędem popełnianym przez maturzystów były niepoprawnie wymienione tytuły obrazów lub brak nazwisk twórców.

Temat 2

Ten temat podejmowali maturzyści, którzy lubią tematy przekrojowe, potrafią łączyć wiedzę z różnych dziedzin. Znacznym ułatwieniem stała się dla wielu możliwość analizy dzieł z pozostałej części arkusza, z czego piszący skwapliwie korzystali.

Jednakże, podobnie jak w temacie pierwszym, zdający mieli trudności z przytoczeniem poprawnej liczby dzieł, często popełniali poważne błędy w pisowni nazwisk artystów, tytułów lub nie przytaczali ich wcale, ograniczając się do stwierdzeń: *słynna, bogato zdobiona kreteńska lira, instrumenty przedstawione na malowidłach egipskich, instrumenty muzyczne w martwych naturach holenderskich*. Muzykę często błędnie utożsamiano z motywem tańca, opisując liczne *dance macabre* czy *Taniec pod szubienicą* Petera Bruegela.

Zdarzały się prace, które zawierały imponującą liczbę przytoczonych przykładów dzieł zarówno rzeźbiarskich jak i malarskich, co świadczyłoby o dużej ogólnej wiedzy zdającego, natomiast brakowało odniesień do drugiej części polecenia: maturzyści w znakomitej większości nie potrafili wytłumaczyć *znaczenia motywów muzycznych w sztuce*.

Ponadto abiturienti wykazywali braki w wiedzy historycznej i umiejętności osadzenia omawianych dzieł w szerszym kontekście kulturowym epoki.

Wskazówki dydaktyczne wynikające z analizy jakościowej wybranych zadań z poziomu podstawowego i rozszerzonego

Analiza zadań wykazuje, że zdający w stopniu zadowalającym opanowali umiejętność opisu i analizy dzieł malarskich, rzeźbiarskich i architektonicznych. Zdający umiejętnie posługiwali się terminami plastycznymi w zakresie malarstwa, większą trudność sprawiało im wykorzystanie tych umiejętności w odniesieniu do rzeźby i architektury. Najwięcej błędów popełniali przy rozpoznaniu planów, poprawnym nazwaniu elementów konstrukcyjnych i zdobniczych.

Trudność sprawiało im przede wszystkim poprawne, jednoznaczne sformułowanie definicji. Problemem maturzystów było także przyporządkowanie dzieł odpowiedniemu stylowi, określenie ich funkcji oraz cech charakterystycznych. Zaskakująco trudne okazały się dla maturzystów pytania sprawdzające umiejętność rozpoznania podstawowych dzieł malarstwa i architektury oraz znajomość miejsc, w których te dzieła są eksponowane.

Najwięcej trudności sprawiły zdającym pytania o charakterze otwartym. W zakresie znajomości prac malarskich i rzeźbiarskich problematyczne okazały się zarówno zadania sprawdzające znajomość technik artystycznych, jak również te, które badały wiedzę z zakresu ikonografii biblijnej oraz biografii znanych twórców. Te niezadowalające umiejętności mogą wiązać się z brakiem wiedzy ogólnej, co z kolei może wynikać z nieznaności tekstów o kapitalnym znaczeniu dla kultury europejskiej.

Przygotowując się do egzaminu, maturzyści powinni zwrócić większą uwagę na znajomość historii i szeroko pojętej kultury, aby pytania, dotyczące np. przełomowych momentów w historii sztuki oraz mecenatu artystycznego, nie stanowiły dla nich problemu. Odpowiedzi do zadań sprawdzających wiedzę i umiejętności w zakresie identyfikowania i szeregowania znanych dzieł pochodzących z XX wieku świadczą o tym, że w trakcie przygotowania do egzaminu maturalnego zdający nadal często kończą edukację na XIX stulecie.

W analizach porównawczych i wypracowaniach zauważono większą dbałość o stronę stylistyczną i kompozycyjną wypowiedzi, brak rażących błędów ortograficznych w pisowni nazwisk i tytułów. Gorzej niestety wypada kwestia użycia poprawnej terminologii z zakresu zjawisk artystycznych. Zauważyć można jedynie pobieżną znajomość materiału historyczno-artystycznego. Zdający powinni również popracować nad wykształceniem w większym stopniu umiejętności jasnego formułowania zasadniczych tez pracy, syntetycznego ujęcia, tworzenia krótkiego i zasadniczego résumé.

Maturzyści, przygotowujący się do egzaminu z historii sztuki, powinni:

- znać standardy wymagań egzaminacyjnych,
- udzielać odpowiedzi zgodnie z poleceniem w zadaniu,
- opanować i stosować niezbędną specjalistyczną terminologię,
- posiadać szeroką wiedzę w zakresie historii, geografii i literatury (także obcej),
- pogłębiać wiedzę z zakresu szeroko rozumianej religii, będącej fundamentem kultury europejskiej,
- wykazać się dużą erudycją, którą nabyć można jedynie po wpływie stosownej lektury i czynnego uczestnictwa w kulturze.